ARREST VAN HET HOF
VAN 14 MAART 1978 [1]

Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank tegen mevrouw de weduwe Boerboom-Kersjes (verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door de Centrale Raad van Beroep)

„Sociale zekerheid"

Zaak 105/77

Samenvatting

Sociale zekerheid van migrerende werknemers — Uitkeringen — Samentelling — Recht op uitkering, krachtens de nationale wettelijke regeling alleen verkregen — Bepalingen inzake vermindering of schorsing — Toepasselijkheid — Gunstiger communautaire regeling — Voorrang

('s Raads verordening nr. 1408/71, art. 12, lid 2, en art. 46)

Zolang een werknemer alleen krachtens de nationale wettelijke regeling een pensioen ontvangt, staan de bepalingen van verordening nr. 1408/71 niet aan een integrale toepassing van de nationale wettelijke regeling, de nationale anti-cumulatiebepalingen daaronder begrepen, in de weg, met dien verstande dat wanneer de toepassing van de nationale wettelijke regeling minder gunstig uitvalt dan die van het stelsel van artikel 46 van verordening nr. 1408/71, dit artikel moet worden toegepast.

In de zaak 105/77

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag van de Centrale Raad van Beroep, in het aldaar aanhangig geding tussen

HET BESTUUR VAN DE SOCIALE VERZEKERINGSBANK te Amsterdam

en

MEVROUW DE WEDUWE BOERBOOM -KERSJES te Nijmegen

1 — Procestaal: Nederlands.

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van de artikelen 12, lid 2, en 46 van 's Raads verordening nr. 1408/71 van 14 juni 1971, betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich tussen de Gemeenschap verplaatsen (PB L 149 van 5. 7. 1971, blz. 2),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: H. Kutscher, president, M. Sørensen en G. Bosco, kamerpresidenten, A. M. Donner, P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart en A. O'Keeffe, rechters,

advocaat-generaal: J.-P. Warner
griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat de feiten, het procesverloop en de schriftelijke opmerkingen, gemaakt krachtens artikel 20 van het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Economische Gemeenschap, kunnen worden samengevat als volgt:

I — Feiten en schriftelijke behandeling

Nadat haar echtgenoot in april 1973 was overleden, zag de weduwe Boerboom-Kersjes, wonende in Nederland, zich met ingang van dezelfde maand ingevolge de algemene weduwen- en wezenwet een weduwenpensioen toegekend.

Daarnaast had zij volgens de algemene ouderdomswet tot 1 april 1973 recht op doorbetaling van het aan haar echtgenoot verschuldigde pensioen.

Omdat haar echtgenoot ook in de Bondsrepubliek Duitsland, waar hij acht jaar gewerkt had, verzekerd was geweest, had de betrokkene met ingang van 1 mei 1973 tevens recht op het in de Duitse wetgeving voorzien overlevingspensioen. De bevoegde Nederlandse instantie, het Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank, deelde mevrouw Boerboom-Kersjes in zijn beschikking van 7 maart 1975 mede op welke bedragen aan weduwenpensioen zij over het tijdvak 1 april 1973 tot 1 januari 1974 krachtens de AWW — en met toepas-

sing van artikel 46 van verordening nr. 1408/71 — aanspraak mocht maken.

Tegen deze beschikking kwam zij in beroep bij de Raad van Beroep te Arnhem, die bij uitspraak van 6 mei 1976 voormelde beslissing vernietigde en verstond dat het Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank een nieuwe beslissing zou nemen; de uitspraak berustte op de overweging dat er op het AWW-pensioen over de periode van 1 augustus tot en met 30 september 1973 met toepassing van artikel 46, lid 3, van genoemde verordening een korting was toegepast, terwijl die bepaling op grond van 's Hofs arrest in de zaak 24/75 (Petroni, Jurispr. 1975, blz. 1149), als onverbindend moest worden aangemerkt, zodat er een ongekort weduwenpensioen moest worden toegekend.

De Bank kwam van deze uitspraak in hoger beroep bij de Centrale Raad van Beroep, die in zijn bevelschrift van 9 augustus 1977, bij brief van de voorzitter de dato 25 augustus 1977 toegezonden aan het Hof van Justitie, het Hof krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag verzocht heeft om een prejudiciële beslissing inzake de navolgende vraag:

„In hoeverre staan, indien een werknemer onderworpen is geweest aan de wettelijke regelingen van twee of meer Lid-Staten, de artikelen 12, tweede lid, en 46 van verordening nr. 1408/71 in de weg aan toepassing van nationale anticumulatieregels als die geldende krachtens de AWW, wanneer het recht op uitkering uitsluitend met toepassing van de nationale wettelijke regeling verkregen is, zonder dat daarbij de verordening behoefde te worden toegepast?"

Het bevelschrift van de Centrale Raad van Beroep is op 29 augustus 1977 bij het Hof ingekomen.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en de advocaat-generaal gehoord, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Samenvatting van de schriftelijke opmerkingen, bij het Hof ingediend krachtens artikel 20 van het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de EEG

Het *Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank* verwijst naar het aanvullend beroepschrift en de pleitnotities, waarvan het zich voor de Centrale Raad van Beroep heeft bediend.

De AWW voorziet bij samenloop met een of meer buitenlandse overlevingspensioenen slechts een beperking van het vaste pensioenbedrag overeenkomstig de verhouding van de gezamenlijke duur der tijdvakken dank zij welker vervulling in andere staten gelijksoortige aanspraken zijn verkregen, tot de duur van de periode van zijn vijftiende jaar tot zijn overlijden. Door de overledene in het buitenland vervulde tijdvakken blijven daarbij buiten beschouwing, voor zover hij tevens krachtens de AWW verzekerd was. Derhalve komen alle AWW-tijdvakken alsmede tijdvakken gedurende welke de overledene nergens verzekerd was, ten laste van de AWW. De AWW-anticumulatieregels leiden derhalve niet tot een verlies van rechten als waartegen artikel 51 van het Verdrag waakt.

Volgens het arrest 50/75 (Massonet, Jurispr. 1975, blz. 1481) staat het de Lid-Staten vrij maatregelen ter vermijding van ongerechtvaardigde cumulaties te treffen wanneer er ook zonder samentelling recht op uitkering bestaat. Uit 's Hofs jurisprudentie blijkt dat het in beginsel tot de bevoegdheid van de nationale overheid en niet tot de taak der communautaire gezagsorganen behoort maatregelen te treffen om de ongerechtvaardigde voordelen welke van die jurisprudentie een gevolg kunnen zijn, weg te nemen. De artikelen 46 en 12, lid 2, van verordening nr. 1408/71 mogen dan ook niet worden uitgelegd op een wijze welke, in gevallen als het onderhavige —

waarin het recht op weduwenpensioen reeds uitsluitend met toepassing van de nationale wetgeving is verkregen — aan de toepassing van de anti-cumulatieregels van de AWW in de weg zou staan, nu deze slechts ongelijke bevoordeling willen tegengaan. Daarbij kan niet relevant zijn dat in casu de toepassing van de nationale anti-cumulatieregeling een lagere uitkomst oplevert dan bij toepassing van artikel 46, met inbegrip van lid 3, zou zijn bereikt.

Mevrouw Boerboom-Kersjes stelt in een aan 's Hofs griffier gerichte brief dat zij geen verweerster in het hoofdgeding is, terwijl het hoofdgeding ook reeds lang zou zijn afgedaan.

De *Commissie* wijst erop dat het in de onderhavige zaak gerezen probleem hetzelfde is waarom het ging in de zaken 98/77 (Schaap, sub judice), 22/77 (Mura, nog niet gepubliceerd) en 37/77 (Greco, nog niet gepubliceerd). Uit 's Hofs arresten in de twee laatste zaken blijkt dat de sociale verzekeringsinstellingen in de verschillende Lid-Staten de in hun nationale wetgevingen vervatte anti- cumulatiebepalingen mogen toepassen. De Commissie meent evenwel, dat aan de toepassing van dit principe een aantal voorwaarden zijn gesteld.

Allereerst zijn bedoelde bepalingen van toepassing *„zolang* de werknemer alleen krachtens de nationale wettelijke regeling een pensioen ontvangt ...". Het Hof schijnt de toepassing van nationale anti-cumulatieregels te hebben willen beperken tot gevallen waarin de uitbetaling van een uitkering alleen krachtens de nationale wetgeving plaats vindt. Dat betekent dat alleen de anti-cumulatieregels van de wetgeving van de Lid-Staat waar de werknemer of zijn rechthebbende verblijft, kunnen worden ingeroepen. In de onderhavige zaak kan dan ook alleen de Nederlandse wettelijke regeling voor de samenloop van uitkeringen worden toegepast, terwijl betrokkene zich geen in de Duitse wetgeving voorziene anti-cumulatiebepalingen zou kunnen zien tegengeworpen. Als zulks niet het geval is, dan wordt de situatie ten aanzien van de te volgen procedure ter vaststelling van de verschillende uitkeringen onoverzichtelijk, terwijl de kortingen een ongerechtvaardigde omvang zouden bereiken.

Anderzijds kunnen de verzekeringsinstellingen van de Lid-Staten de in hun nationale wetgeving voorziene samenloopsbepalingen slechts toepassen indien het bedrag van de uitkering na toepassing van die regels hoger zou zijn dan het bedrag verkregen bij toepassing van het systeem van samenstelling en proratisering. Het toegekende bedrag, overeenkomstig artikel 46, lid 1, geproratiseerd, dat wil zeggen: in de plaats komend van een met toepassing van de nationale anti-cumulatiebepalingen gekort „autonoom" pensioen, kan evenmin krachtens een systeem analoog aan dat van artikel 46, lid 3, worden gekort, immers ook in dat geval was samentelling van verzekeringsperioden — om het recht op uitkering te doen ontstaan — niet nodig. Zelfs indien er een beperkte strekking aan wordt toegekend, is het beginsel van toepassing van nationale samenloopsbepalingen niet zonder nadelen. Die toepassing garandeert namelijk de werknemer geenszins, dat er slechts gekort wordt indien en voor zover de som van zijn uitkeringen boven het hoogste theoretisch bedrag uitgaat — hetgeen de bedoeling van de gemeenschapswetgever is geweest —. Uiteindelijk gaat het steeds om korting op een alleen krachtens de nationale wetgeving van een Lid-Staat *verkregen* recht op uitkering. Waarom zouden Lid-Staten die geen samenloopsbepalingen kennen, steeds de volledige uitkering dienen te betalen, terwijl Lid-Staten die zulke uitkeringen wel kennen, zich ongestraft geheel of gedeeltelijk kunnen onttrekken aan het betalen van uitkeringen die alleen op grond van onder die wetgeving vervulde verzekeringstijdvakken zijn verkregen? Behalve dat de Lid-Staten die geen samenloopsbepalingen kennen, zulke bepalingen in

hun wetgeving zullen opnemen, zou de nationale — en zelfs niet op communautair niveau gecoördineerde — kortingsbepaling van staat tot staat heel verschillend kunnen uitvallen, waarmede het effect van artikel 51 van het Verdrag kan worden bedreigd of zelfs worden tenietgedaan;

Overwegende dat de regering van de Italiaanse republiek, vertegenwoordigd door O. Fiumara, vice-avvocato dello Stato, als gemachtigde, en de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door A. Haagsma, lid van de juridische dienst van de Commissie, ter terechtzitting van 17 januari 1978 zijn gehoord;

dat de advocaat-generaal ter terechtzitting van 15 februari 1978 zijn conclusie heeft genomen;

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat de Centrale Raad van Beroep bij beschikking van 9 augustus 1977, ingekomen op 29 augustus 1977, het Hof krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag een vraag heeft gesteld inzake de uitlegging van de artikelen 12, lid 2, en 46 van 's Raads verordening nr. 1408/71 van 14 juni 1971, betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB L 149 van 5. 7. 1971, blz. 2);

2 dat die vraag wordt gesteld in een geding betreffende de wijze waarop de bevoegde Nederlandse instelling het weduwenpensioen heeft te berekenen van een Nederlandse, verweerster in het hoofdgeding, wier echtgenoot in Nederland en in de Bondsrepubliek Duitsland verzekeringstijdvakken had vervuld;

3 dat deze laatste op het tijdstip van overlijden in Nederland alle voorwaarden vervulde waaraan volgens de nationale wettelijke regeling voor het verkrijgen van recht op ouderdomspensioen moet zijn voldaan;

4 dat de Nederlandse instelling met een beroep op de beperkingsregel van artikel 46, lid 3, van verordening nr. 1408/71, uitgaande van de Algemene Weduwen- en Wezenwet de krachtens die wet verschuldigde uitkering heeft verminderd met hetgeen krachtens de Duitse wettelijke regeling werd betaald;

5 dat de belanghebbende deze beslissing heeft bestreden voor de Raad van Beroep te Amsterdam die haar met een beroep op 's Hofs arrest in de zaak 24/75 (Petroni, Jurispr. 1975, blz. 1149) heeft vernietigd;

6 dat de Nederlandse instelling vervolgens van de uitspraak van de Raad van Beroep in hoger beroep is gekomen bij de Centrale Raad van Beroep;

7 Overwegende dat wordt gevraagd in hoeverre, indien de werknemer onderworpen is geweest aan de wettelijke regelingen van twee of meer Lid-Staten, de artikelen 12, lid 2, juncto 46 van verordening nr. 1408/71 in de weg staan aan toepassing van nationale anti-cumulatieregels als die van de WAO, wanneer het recht op uitkering uitsluitend krachtens de nationale wettelijke regeling verkregen is, zonder dat bedoelde verordening behoefde te worden toegepast;

8 Overwegende dat het Hof in zijn arrest van 13 oktober 1977 (Greco, zaak 37/77, Jurispr. 1977, blz. 1711) reeds heeft uitgesproken dat, zolang de werknemer alleen krachtens de nationale wettelijke regeling een pensioen ontvangt, de bepalingen van verordening nr. 1408/71 niet aan een integrale toepassing van de nationale wettelijke regeling, nationale anti-cumulatiebepalingen daaronder begrepen, in de weg staan, met dien verstande dat wanneer de toepassing van die nationale wettelijke regeling minder gunstig uitvalt dan die van het stelsel van samentelling en proratisering, dit laatste ingevolge artikel 46, lid 1, van verordening nr. 1408/71 toepassing moet vinden;

9 dat derhalve wanneer de toepassing van de bepalingen van verordening nr. 1408/71 voor de werknemer gunstiger is dan die van de nationale wettelijke regeling, bedoelde bepalingen moeten worden toegepast;

Ten aanzien van de kosten

10 Overwegende dat de kosten, door de Commissie wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking komen;

11 dat de procedure ten aanzien van partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de vraag, door de Centrale Raad van Beroep bij beschikking van 9 augustus 1977 gesteld, verklaart voor recht:

Zolang een werknemer alleen krachtens de nationale wettelijke regeling een pensioen ontvangt, staan de bepalingen van verordening nr. 1408/71 niet aan een integrale toepassing van de nationale wettelijke regeling, de nationale anti-cumulatiebepalingen daaronder begrepen, in de weg, met dien verstande dat wanneer de toepassing van die nationale wettelijke regeling minder gunstig uitvalt dan die van het stelsel van artikel 46 van verordening nr. 1408/71, dit artikel moet worden toegepast.

Kutscher Sørensen Bosco

Donner Pescatore Mackenzie Stuart O'Keeffe

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op veertien maart negentienhonderdachtenzeventig.

De griffier

A. Van Houtte

De president

H. Kutscher

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL J.-P. WARNER
(zie zaak 83/77, blz. 694)